დროება

გამოდის ყოველ-დღე ოთხშაბათის გარდა

რედაქცია

[illegible] ბრახუმტზეო. ივ. მუხრანსკის სახლებ[illegible] ქვემოთ

ხელის-მოწერა

[illegible] „დროების“ რედაქციაში, ქუ[illegible] ჭილაძის (გვრარდის) წიგნის მაღაზიაში. გარეშე მცხოვრებთათვის „დროება“. Въ Тифлисъ, въ редакцію „Дрозба“.

„დროების“ ფასი:

[illegible] წლისა. . . 9 მან. [illegible] . . . 5 მან. | სამის თვისა . . . 3 მან. [illegible] . . . 1 მან.

ფასი განცხადებისა

[illegible] 1 კაპ., [illegible] კაპ., [illegible] [illegible] [illegible]

ქმარი და ექვსი შვილი ამ გლეხისა მეორე დღეს თოვლიდამ ამოუღიათ ყველა მკვდარნი და ამას გარდა თოვლს დაუღუპავს მთელი საქონელი ამ გლეხისა და რაც ჭირნახული ჰქონია. სახლები გლეხისა ისე წალეკილი და დამტვრეულია, რომ აღარ გამოდგება. თვითონ მოკლულები ერთი ერთ ალაგას იპოვნეს მეორე დღეს, მეორე ოცი საჟენის მოშორებით, მესამე კიდევ უფრო შორს გაეტაცა თოვლის ზვავსაო. საცოდაობა იყო ამათი ნახვაო, გვწერს კორრესპონდენტი, როდესაც რვა მიცვალებულს ერთად მოუყარეს თავი მეორე დღეს და მთელი სოფელი თავზედ დასტიროდაო.

⁂

გაზეთის „მშაკის“ ბათუმელი კორრესპონდენტი იწერება, რომ ამ ჟამად ჩვენს ქალაქში 3,500 ბერძენი არიან დაბინავებულნი, რომელნიც ანატოლიიდამ გამოქცევიან ოსმალების შევიწროებას და ყარსის მაზრაში დასახლებას აპირებენო. რადგან ესენი დიდ გაჭირებაში არიან, ამის გამო ადგილობრივ და აგრეთვე სხვა ქალაქების ბერძნებმა (განსაკუთრებით ოდესიდამ) თუ ფულითა, თუ პურით და თუ სხვით დიდი შემწეობა აღმოუჩინეს ამათაო.

⁂

ამავე გაზეთის სიტყვით, სომხის სკოლებისა და საშუალ სასწავლებლების მასწავლებელთა კრება ამ წლის 20 აგვისტოს გაიხსნება თფილისში და ენკენისთვის შუამდინ გაგრძელდება. კრებას, პროგრამების განხილვისა და შედგენის გარდა, სხვა-და-სხვა პედაგოგიურს საგნებზედაცა ექნება სჯაო.

⁂

გორიდამ გვწერენ, რომ გაელილ ყველიერის პარასკევს, 5 თებერვალს, იქ ყოფილა გამართული „ვეჩერი“, რომელზედაც თითქმის მთელი გორის საზოგადოება დასწრებია და მხიარულათაც გაუტარებიათ დროება. ორ გვარი მუზიკა ყოფილა, პოლკისა და საზანდარი, უთამაშნიათ, უცეკვავთ, ბუფეტში საგემებელი უგემებიათ და სხვ. ერთის სიტყვით, ორ მიზანს ერთად მიაღწია ამ „ვეჩერმაო“, გვწერს ჩვენი იქაური კორრესპონდენტი: სიამოვნებითაც დროება გაატარესო და სარგებლობაც მოიტანესო, სარგებლობა იმიტომ, რომ ამ საღამოის შემოსავალი თფ. სააზნაურო სკოლის სასარგებლოდ იყო დანიშნულიო.

სულ შემოსავალი ამ საღამოს თუ ბილეთების გაყიდვისა და თუ ბუფეტისა 293 მან. ყოფილა; აქედამ ხარჯი 67 მან., დარჩენილა 226 მან., რომელიც სახლის პატრონის ბ. ზრ. ამიროვისათვის ჩაუბარებიათ დანიშნულებისა-მებრ, ე. ი. სააზნაურო სკოლის კამიტეტის გარდასაცემად.

—

გუშინდელ ნომრის წინა სტატიაში შეცდომით არის მოხსენებული ზიჩის შესახებ, რომ თამარ დედოფალი დახატაო. თამარ დედოფალი კი არა, ლერმონტოვის პოემის „დემონიდამ“ დახატა ორი სურათი და ამ „დემონში“ ერთი მომქმედი პირი თამარიც არის.

„დროების“ კორრესპონდენცია.

—

გურია, 5 თებერვალს. რამდენიმე სიტყვა მინდა მოგახსენოთ შემოქმედის სასოფლო სასწავლებლის მდგომარეობაზედ.

გასრულ წელში ერთს „დროების“ ნომერთაგანში ბატონი ‡ შემოქმედის სასწავლებელს გვიხატავდა აჰყვავებულ მდგომარეობაში, სასწავლებელს ჰყავს საიმედო მასწავლებელიო, რომელიც თავის ვალდებულებას წესიერად და წარმატებით ასრულებსო და სხვ.

შემოქმედის საზოგადოება შეადგენს სამხრეთ-აღმოსავლეთის კუთხეს გურიისას. ეს საზოგადოება არის მთა-გორებში, სადაცა სცხოვრებს ოთხ-ასი კომლი კაცი, იმათ შორის სამასამდე არიან დროებითი ვალდებულნი გლეხები, რომელნიც სხვა-და-სხვა სასტიკის მოთხოვნილებისა-გამო, როგორც მებატონეების მხრით, აგრეთვე სახელმწიფო ხარჯისა, ძრიელ ღარიბები არიან; არც მიწა აქვთ სამყოფი სამუშაოთ, არც სხვა; ყანის სამუშაოთ, მაგალითად, უნდა წავიდნენ ოც-და-ათ ვერსზედ. ამ მიზეზების გამო, შემოქმედის საზოგადოების მცხოვრებლები უკიდურესს სიღარიბეში არიან.

თუმცა ეს ასეა, ისინი დიდის სურვილით და აღტაცებით ზრუნავენ, რომ თავისი ახალი შთამომავლობა გამოიყვანონ სიბნელისაგან უმეცრებისა, წამოაყენონ ფეხზედ, გააცნონ ნათელი ჭეშმარიტი, დააყენონ ნამდვილ გზაზედ ცხოვრებისა. მაგრამ მოგეხსენებათ, რომ ამისთანა ხალხს, სურვილის განსახორციელებლათ, საჭიროა ჰყავდეს ადმინისტრაციისა და განათლებულის პირებისაგან ისეთი ვინმე, რომელიც ზრუნავს ხალხის გამხნევებას, იმის სურვილის გამაგრებას და სხვ.

მაზრის უფროსი, რომლის პირდაპირი ვალდებულება არის ყოველი ღონის-ძიება იხმაროს გაუმჯობესობისათვის სკოლის მდგომარეობისა, ჩვენდა საუბედუროდ, არავითარ შემწეობას არ იძლევა ამ შემთხვევაში. გარდა ამისა, მოგეხსენებათ, სწავლა-განათლების ბედ-იღბალი უჭირავსთ ხელში ბ.ბ. დირექტორებს და ინსპექტორებს სახალხო სასწავლებლებისა: იმათი ვალდებულებაა ყოველ წელიწადს გაჩხრიკონ სასწავლებლის მდგომარეობა, დარწმუნდნენ მასში, რომ მასწავლებელი ასწავლის ყმაწვილებს რიგიანად, დადის სასწავლებელში ყოველ დღე, ერთის სიტყვით ასრულებს თავის ვალდებულებას, თუ არა. თუ დირექტორი ან ინსპექტორი რწმუნდება, რომ მასწავლებელს არ აღუსრულებია ჯეროვანათ თავისი ვალდებულება და ტყუილათ სჭამს საწყალ გლეხების ოფლით მონაწურ ნაშოვარ კაპეიკებს, უნდა გარდააყენონ თანამდებობიდგან და დანიშნონ უკეთესი.

ეს წესები არა თუ შემოქმედის საზოგადოებას, არამედ მთელ გურიასაც სიზმრათაც არ მოაგონდება და არც მოჰგონებია.

შემოქმედის სასწავლებელში მასწავლებლათ გახლავსთ ბ. ა. ც—ძე; ჯამაგირს იღებს 250 მანეთს წელში. მაგრამ ნაცვლად იმისა, რომ მუდამ სასწავლებელში დადიოდეს და სამოცდა თუთხმეტ შეგირდს რამეს ასწავლიდეს, ჰკისრულებს სულ სხვა საქმეებს, მაგალითებრ, სასამართლოში საქმეების დაცვას, პრიჩეტნიკობას ეკკლესიაში და სხვა-და-სხვა პირების მონდომილობას. ეს თანამდებობანი, რასაკვირველია, თხოულობენ დროებას ისე, რომ სასწავლებელში შესვლა და ბავშების სწავლება მოუწევს კვირაში სამი ანუ ოთხი დღე და, თუ ყოველ დღე იარა სასწავლებელში, რჩება ორ ანუ ორ-ნახევარი საათს.

ამ ნაირათ მიდის ჩვენი შემოქმედის სასწავლებლის წარმატება...

შემოქმედელი გ—ი—ბ—ძე.

წერილი რედაქტორთან.

—

ბ-ნო რედაქტორო! თქვენის გაზეთის მე-16 ნომერში დაბეჭდილი იყო პატარა შენიშნვა, რომ გორის სამაზრო სასწავლებელში სწავლის ფასი 5 მანეთიდამ 8 მან. გახადეს და ამის გამო ბევრი ღარიბი მშობლები იძულებულნი იქნებიან თავიანთი შვილები გამოიყვანონ ამ სასწავლებლიდამაო. ნება მამეცით ამ საგნის შესახებ ორიოდე სიტყვა მოგახსენოთ:

სრულებით მართალია, რომ ამ წლის 1 იანვრიდამ სწავლის ფასი ჩვენს სასწავლებელში მოემატა, 5 მანეთის მაგიერ 8 მან. ახდევინებენ შაგირდებს. მაგრამ აი ამის მიზეზი რაში მდგომარეობდა.

გასულის სექტემბერში 86 ახალი შაგირდი შემოვიდა ჩვენი სასწავლებლის I კლასში, ასე რომ მარტო ამ კლასში ამ ჟამად 174 შაგირდი იმყოფება. შეუძლებელი იყო, რომ ამოდენა ყმაწვილებისათვის ერთს მასწავლებელს და ერთსაც იმის თანაშემწეს ესწავლებინათ. ამის გამო, საქალაქო სასწავლებელთა 31 მაისის 1872 წლის წესდების § 15 საფუძველით, რომლის ძალითაც, თუ 50 შაგირდს გარდა, კიდევ 30 შაგირდი მოგროვდა პირველ კლასში, რამდენი 30 მოგროვდება, იმდენი ცალკე მასწავლებლის თანაშემწე უნდა იქმნეს დანიშნულიო, ამ მუხლის ძალით, გადაწყვეტილი იყო, რომ მეორე პარალლური კლასი გაგვეხსნა I კლასთან და დაგვენიშნა ახალი თანაშემწე მასწავლებლისა, რომელსაც ჯამაგირი უნდა მისცემოდა სასწავლებლის სპეციალურ შემოსავლიდამ (ე. ი. შაგირდების სწავლების ფულიდგან); ეს სპეციალური საშუალება სასწავლებლისა, რომელიც 1881 წელს შემოვიდა 922 მან., [illegible] და ორი პარალლურ კლასისათვის (850 მან.), გიმნასტიკის მასწავლებლისათვის (75 მან.), ექიმისათვის (100), ფიზიკურ კამინეტის აუცილებელ საგნების და სხვა სასწავლო ნივთების შესაძენად, ახალ მებელისათვის და საზოგადოდ სასწავლებლის ისეთ საჭიროებისათვის, რომლის დაკმაყოფილება ამ სპეციალურ შემოსავლიდამ შეიძლება.

ორში ერთი დაგვრჩა: ან თითქმის 50 ყმაწვილისათვის სასწავლებელში მიღების უარი უნდა გვეთქვა და ან სწავლის ფასი უნდა მოგვემატებინა. სასწავლებლის პედაგოგიურმა რჩევამ მიიღო მხედველობაში პირველად, რომ სასწავლებლის მთავრობას სრული უფლება აქვს, რამდენიც აღმოჩნდება ღარიბი ყმაწვილები, ყველა გაათავისუფლოს სწავლის ქირისაგან; მეორედ, რომ წელს იწყებს აქ მოქმედებას ღარიბ მოსწავლეთა დამხმარებელი საზოგადოება, რომელიც სწავლის ქირის გარდახდაში დაეხმარება, უეჭველია, ღარიბ შაგირდებს,—ჩვენ გადავწყვიტეთ და ავირჩიეთ მეორე ღონის-ძიება, ე. ი. სწავლის ფასს მოუმატეთ, 5 მანეთის მაგიერ 8 მან. გავხადეთ, რათა უფრო მომეტებულ და უფრო ღარიბ ყმაწვილებისათვის მიგვეცა საშუალება სწავლის მიღებისა.

ზედამხედველი გორის სამაზრო სასწავლებლისა ჯავახოვი.

ქართული ისტორია *)

საქართველოს დინასტიების შთამომავლობის ხე**)

ქართლოსიანნი. — ფარნავაზიანნი.

თარგამოს: ძე თარშისა, ძისა ავანანისა, ძისა იაფეტისა, ძისა ნოესა, ნებროთის დროს გადის თავის ნათესაობით ბაბილონიდამ და მკვიდრდება არარატსა და მასისს შორის.

თარგამოსის-ძენი: ჰაოს, წინაპარი სომეხთა.—ქართლოს.—ბარდოს.—მოვაკან.—ლეკოს.—ჰეროს.—კავკასოს.—ეგროს.—ამათი სამფლობელოების საზღვრები, ქს-ტ., 16—17. ესენი ებრძვიან ნებროთს.

ქართლოსის-ძენი: მცხეთოს.—გარდაბოს.—კახოს. — კუხოს. — გა-

*) იხ. „დროება“ № 20.

**) ჩვენ საჭიროდ დავინახეთ აქედამ ყველა სტატიის თავში ჩავურთოთ შთამომავლობის ხე ანუ გენეალოგია იმ მეფეებისა, რომლებზედაც ანუ რომელთ დროზედაც იქნება სტატიაში საუბარი. ეს ხე იქნება კონსპექტი სტატიისა და გვიჩვენებს, რომელი მეფე ვისგან შთამომავლობდა, ვინ იყვნენ იმისი ცოლი და შვილები, რომელი წლიდამ რომელ წლამდე მეფობდა და რა მოხდა იმის მეფობაში შესანიშნავი. წყაროდ ხისა გვექნება ქართული და უცხო ტომთ ცნობები და უფრო ქართლის ცხოვრება.

ჩიოს.—თვითოეულის ამათ ძმათა სამეფლობელოს საზღვრები, ქ-ცხ., 19—20. პირველად სახელ-წოდება ქართლი ერქმევა იმ მთას, სადაც ქართლოსს აუშენებია სიმაგრე არმაზასა და აქედამ გრცელდება ხუნანითგან სპერის ზღვამდე ანუ შავ ზღვამდე. უფროსი ძმები იჯდა მცხეთას და ბძანებლობდა დანაშთენთა.

მცხეთოსის-ძენი: უფლოს.—ოძრხოს.—ჯავახოს. — ებრძვიან ხაზართა და სპარსთა. სპარსნი ისაკუთრებენ რანს და ჭერეთს, აშენებენ ზღვის კარს დარუბანდს. ქართლში მკვიდრდებიან თურქნი და სხვ. „აქამომდე, ამბობს ქ-ცხ., დედა ენა ქართველთა იყო სომხური“ (ზოგიერთ ქ-ცხბის დედანშია „ქართული“) და იხმარებოდა აგრეთვე საზარული, ასურული, ებრაული და ბერძნული,

უფლოსის-ძე: სამარა. ამის დროს ალექსანდრე მაკედონელი იჭერს ქართლს და სტოვებს იმის გამგედ აზონს, რომელიც აგრცელებს ბერძნების ბძანებლობას ბერდუჯის მდინარიდამ სპერის ზღვამდე და აგრეთვე ეგრისში, რომლის საზღვარი იყო ქართლის მხრით მთა მცირე ლიხისა.

№ . . . . . რომელიც ირთავს ცოლად სპარსის ქალს ასპანელს ანუ ისპანელს.—სამარა და ეს №.... დაიხოტნენ ალქ. მაკედონელისაგან.

ფარნავაზი (302—237 წ. ქრ. წინ) პირველი მეფე ქართლისა და ეგრისისა, სირიის ანუ ასურისტანის მეფის ანტიოქის შემწეობით ანთავისუფლებს ბერძნების ბძანებლობიდამ ქართლს და ეგრისს, გარდა კლარჯეთისა, რომელიც შეიცავდა სივრცეს არსიანის მთიდამ შავზღვამდე; აწესებს ქართულ მწიგნობრობას და აგრცელებს ქართულ ენას; ამყარებს საერისთავოებს და სასპასპეტოს; მსახურებს ანტიოქს.

№. . . და ფარნავაზ. ცოლი ოვსეთის მეფისა.—№... ცოლი ეგრისის ერისთავისა ქუჯისა.

III

ქართველი გვარ-ტომის უძველესი ადგილ-სადგომი.—ბერძნების ბრძანებლობა ჩვენში.—ალექსანდრე მაკედონელი. საქართველო პირველი მეფის ფარნავაზის დროს და იმისი დამოკიდებულება სირიასთან.

ჩვენის ისტორიის ახლანდელ მდგომარეობაში ქართველი გვარ-ტომის საზღვრების აღნიშვნას თავ-და-პირველ დროებში, რასაკვირველია, არავინ მოგვეთხოვს: ამისი გამოკვლევა შეუძლიან მხოლოდ ჩვენ არხეოლოგიას, რომელიც ჯერ შესწავლული არ არის. საზოგადოდ აქ უნდა ვთქვათ, რომ საზღვრები ორ-გვარია: პოლიტიკური და ეთნოგრაფიული. პირველია შემთხვევითი და შეიცავს ხან-და-ხან სხვა-და-სხვა ტომების ადგილ-სადგომებს და არა ნამდვილ საზღვრებს ტომისას. ნამდვილია მხოლოდ მეორე და უჩვენებს იმ სიერცეს, რომელზედაც მოთავსებულა ერთი-და-იგივე ტომი. სულ ძველის-ძველად, არხეოლოგების აზრით, ქართველი ტომი ყოფილა გაბნეული დიდ სიერცეზე, მცირე აზიაში და პონტის პირად. ამ აზრს აფუძნებენ იგინი სხვა-და-სხვა თქმულებაზე ქალდეო-ასსირიულზე, ეგვიპტურზე, ებრაულზე. ქალდეო-ასსირიელნი, ეგვიპტელნი, ებრაელნი, თვით ელლინნი ქართველებს მისთვისებენ სხვა-და-სხვა გვარ სახელ-წოდებას და უკეთესნი უცხო-ტომთ მწერალნი, ჰეროდოტი და სტრაბონი ჩვენ ნათესაობას იხსენიებენ კოლხებად, მუსკაიად ანუ მოსხებად, ტაბალებად, ტუბალებად, ანუ ტიბარენებად.

არც ამ სახელებს ქართველებისას, არც ამ ადგილ-სადგომებს არ დაუტოებიათ კვალი ქართლის ცხოვრებაში, გარდა მოსხისა ანუ მესხისა. ქართლის ცხოვრების წარმოდგენით, გეოგრაფიული მდებარება ქართული გვარის ენებისა შეიცავდა ძველად სამ ბასსეინს, რომელნიც არიან: მთელი ზემო ბასსეინი მტკვრისა ღელე-მინდვრებით ჩრდილოეთად არაგვისას, სამხრეთით ხრამისას ანუ ქციისას, დებედისას და აქსტაფისას, აღმოსავლეთით ალაზნისას; დასავლეთით ბასსეინი ჭოროხისა, ჩრდილო-დასავლეთით ბასსეინი სიონისა და იმისი შტოები; გარდა ამისა პონტის პირი. ამ სიერცეზე ყოფილა შეჯგუფული ქართული ენების გვარი, რომელსაც შეადგენდნენ: ახლანდელი ქართული, სვანური და ლაზური, მეგრულითურთ. სვანები მკვიდრობდნენ იქვე, სადაც ახლაც ცხოვრობენ. ლაზური ენა შეიცავდა შავი ზღვის პირს ტრაპიზონის თემამდე და თვით ტრაპიზონსაც.

ეს ადგილები ეჭირა ქართველ ტომს საქართველოს პირველი მეფის ფარნავაზის დროს, როგორც იმის წინად, როგორც იმის შემდეგ. ფარნავაზი მეფობდა 302 წლიდამ 237 წლამდე ქრისტეს წინად. ქართლის ცხოვრების თქმით, ფარნავაზმა მოსპო ჩვენ ქვეყანაში უცხო-ტომთ ბრძანებლობა, რომელიც იყო შედეგი იმის დაჭერისა ალექსანდრე მაკედონელის მიერ. „ალექსანდრე მაკედონელი, ამბობს ქართლის ცხოვრება, გამოვიდა დასავლით, შემოვიდა ჩრდილოთ, გარდამოვლო ქავკაზი, მოვიდა ქართლად დაიპყრა ქართველნი, დაუტევა მათზედა პატრიკად აზონ მაკედონიით და მისცა მას ათი-ათასი კაცი რომაელნი. აზონმა მოარღვია მცხეთის ზღუდეები, დასტოვა ოთხი ციხე, რომელნიც მოსდგმიდნენ ქართლის პირს: თავი ციხე ანუ არმაზი, მეორე ციხე არმაზის ცხვირის ბოლოს; მესამე მცხეთის თავს, მეოთხე დასავლით მცხეთისა, მტკვარზე. აზონმა დაიჭირა ყველა საზღვრები ქართლისა ბერდუჯის მდინარით სპერის ზღვამდე; დაიჭირა აგრეთვე ეგრისი და მოხარკე ჰყენა ოსნი, ლეკნი და ხაზარნი“. „ფარნავაზი იყო მამით ქართველი, შთამომავალი უფლოსის ძისა მცხეთოსისა, დედით სპარსი ისპაჰანიდამ, ძმის-წული სამარისა, რომელიც ალექსანდრე მაკედონელის მოსვლის დროს მამასახლისობდა მცხეთაში და თავის ძმითურთ მოიკლა ალექსანდრესაგან. სამის წლისა ფარნავაზი დედამ შეჰხიზნა ქავკაზის მთაში და იქ აღზარდა; შემდეგ ისევ მცხეთას მიჰმართა, და როდესაც დედის რჩევით, განიზრახა ისპაჰანში დედის ძმებთან წასვლა, ნადირობის დროს დილმის მინდორში, ერთს ქვით ამოქოლილს კლდის ქვაბში ჰპოვა მიუწდომელი განძი, ოქროვერცხლი. ფარნავაზმა დაუწყო ბრძოლა აზონს. იმან მოიწვია ეგრისის მფლობელი ქუჯი. „მე ვარ—შეუთვალა ქუჯს — ნათესავი უფლოსისა, მცხეთოსის ძისა და ძმის-წული სამარა მამასახლისისა; და არს ჩემთანა ხვასტაგი (განძი) დიდ-ძალი; ვიხმაროთ ხვასტაგი იგი ორთავე; გამოვუჩნდეთ ჩვენ მტერათ აზონს ერისთავს და სვემან ჩვენმან ვეცეს ჩვენ ძლევა კეთილი“. ფარნავაზს მიემხრნენ: ქუჯი, იაზონის მხედარნი რომთაგანნი, „რომელთა ბოროტი წაჰკიდებოდა აზონისაგან და სომეხთ ერისთავნი ანტიოქოზისათა ბრძანებითა, რომელმაც იმას შვილად უწოდა და წარმოსცა გვირგვინიც“. აზონი ორ ბრძოლაში სრულებით იძლია და ფარნავაზმა წარმოსტყვენა საზღვარი საბერძნეთისა ქლარჯეთითურთ.

ქართლის ცხოვრების თქმით, ფარნავაზის სიმდიდრეს დაერთო ხვასტაგი აზონისაცა და იქმნა სიმდიდრე გარდარეული. ფარნავაზმა იმეფა ნებიერად ყოველსა ქართლსა ეგრისსა ზედა და მსახურებდა ასურისტანის მეფეს ანტიოქოსს. ეგრისს წყალს ქვემოდ დარჩათ ბერძენთა, რადგანაც ამ ადგილის მკვიდრთა „არა ინებეს განდგომა ბერძენთა“. ფარნავაზს ჰყვანდა ორი და: ერთი იმათგანი მისცა ცოლად „ოვსეთის მეფეს“, მეორე ქუჯის, რომელსაც დაუმკვიდრა ეგრისის წყალსა და რიონს შუა, ზღვიდგან მთამდე, „რომელსა შინა არს ეგრისი და სვანეთი და დაამტკიცა იგი ერისთავად მუნ და მუნ ქუჯიკ აღაშენა ციხე-გოჯი“. ფარნავაზმა აღაშენა და განავსო ქართლი, ხოლო თვენი ზამთრისანი და სთელისა არისანი და ყენის მცხეთას სამეფოსა და თვენი ზამთრისანი ბაჩიანთა; ხოლო თვენი ზაფხულისანი წუნდას; და ჟამითი-ჟამად მივიდის ეგრისს და ქლარჯეთს და მოიკითხნის მეგრელნი და კლარჯნი და განაგოს ყოველი საქმე დაშლილი. ფარნავაზმა გაამრავლა მხედარნი ქართლოსიანნი და დაარიგა აქა-იქ რომნი ათასნი მხედარნი, რომელნიც აზონისაგან იმას მიერთნეს და რომელთაც უწოდა აზნაურ; შემოზღუდა ქალაქი მცხეთა და სხვა ქალაქები ქართლისა; ამართა „ქართლის თავზე“ კერპი დიდი, რომელსაც თავისი სახელი დაარქვა, რადგანაც იმან [illegible] ; ააშენა [illegible] ; [illegible] ; [illegible] ;

უმაწვილების ავათმყოფობისა; ბაბაევი—ძარღვების სისუსტის ავათმყოფობისა.

Ш а б а т ы. ლისიცეევი—შინაგან ავათმყოფობისა; კელდიში—სიფილისტიკური და ხირურგიული ავათმყოფობისა; ბასუტოვი—ბებიაობის, ქალების და უმაწვილების ავათმყოფობისა; ბაბაევი—ძარღ. ს სუსტის ავათმყოფობისა.

ᲒᲐᲜᲪᲮᲐᲓᲔᲑᲐᲜᲘ

ᲘᲡᲧᲘᲓᲔᲑᲐ ᲮᲣᲗᲘ ᲐᲗᲐᲡᲘ ᲤᲣᲗᲘ ᲗᲘᲗᲘ; ᲔᲠᲗᲘ ᲐᲗᲐᲡᲘ ᲤᲣᲗᲘ ᲥᲔᲠᲘ; ᲡᲐᲛᲘ ᲐᲗᲐᲡᲘ ᲤᲣᲗᲘ ᲞᲣᲠᲘ. ᲛᲡᲣᲠᲙᲔᲚᲗ ᲨᲔᲣᲫᲚᲘᲐᲜᲗ ᲤᲐᲡᲘ ᲒᲐᲘᲒᲝᲜ ᲕᲐᲧᲘᲡ ᲛᲚᲔᲓᲚᲘᲡ, ᲖᲝᲠᲘᲡ ᲛᲐᲖᲠᲘᲡ, Ი. ᲛᲐᲮᲐᲠᲝᲑᲚᲘᲫᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲐᲜ ᲖᲝᲛᲘᲡ ᲡᲢᲐᲜᲪᲘᲐᲨᲘ ᲐᲜ ᲗᲔᲗᲘᲗ Ს. ᲕᲐᲧᲐᲨᲘ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲪ ᲐᲛ ᲡᲢᲐᲜᲪᲘᲐᲡ 1½ ᲕᲔᲠᲡᲘᲗ ᲨᲝᲠᲐᲛᲡ. (5—1)

ᲒᲐᲛᲝᲬᲘᲓᲐ ᲓᲐ ᲓᲐᲣᲠᲘᲒᲓᲐ ᲮᲔᲚᲘᲡ ᲛᲝᲛᲬᲔᲠᲚᲔᲑᲡ

„ᲘᲕᲔᲠᲘᲘᲡ“

ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ (ᲘᲐᲜᲕᲠᲘᲡ) ᲬᲘᲒᲜᲘ 1882 Წ.

ᲨᲘᲜᲐᲐᲠᲡᲘ: Ა) ᲯᲝᲜᲐ, ᲛᲝᲗᲮᲠᲝᲑᲐ ᲔᲒ. ᲒᲐᲑᲐᲨᲕᲘᲫᲘᲡᲐ. Ბ) „ᲛᲝᲛᲘᲫᲝᲢᲜᲘᲐ ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲬᲔᲚᲘ“, ᲓᲔᲥᲡᲘ Ი. ᲑᲐᲥᲠᲐᲫᲘᲡᲐ. Გ) ᲮᲐᲚᲮᲣᲠᲘ ᲓᲔᲒᲔᲜᲓᲐ, ᲓᲔᲥᲡᲘ თ. რ. ᲔᲠᲘᲡᲗᲕᲘᲡᲐ, Დ) ᲓᲐᲕᲘᲗ ᲒᲣᲠᲯᲛᲘᲨᲕᲘᲫᲘ ᲓᲐ ᲛᲘᲡᲘ ᲓᲠᲝ (ᲬᲔᲠᲘᲚᲘ ᲛᲔᲡᲐᲛᲔ) თ. ᲯᲝᲠᲯᲐᲜᲘᲐᲡᲘ. Ე) „ᲠᲐᲖᲔ ᲛᲘᲬᲔᲠᲔᲑᲘ ᲧᲕᲔᲜᲝ?“ ᲓᲔᲥᲡᲘ თ. რ. ᲔᲠᲘᲡᲗᲕᲘᲡᲐ. Ზ) ᲠᲐ ᲣᲜᲓᲐ ᲘᲧᲝᲡ ᲡᲘᲢᲧᲕᲘᲡ ᲛᲘᲖᲔᲖᲘ? ნ. ᲜᲐᲗᲐᲫᲘᲡᲐ. Თ) ᲣᲡᲯᲐᲠᲘ ᲓᲐ ᲘᲛᲘᲡᲘ თᲥᲗᲣᲚᲔᲑᲐ: “ᲣᲫᲕᲔᲚᲔᲡᲘ თᲥᲛᲣᲚᲔᲑᲐᲜᲘ ᲙᲐᲕᲙᲐᲡᲘᲐᲖᲔ (ᲬᲔᲠᲘᲚᲘ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ). Ი) ᲝᲠᲝᲚᲘ, ᲓᲔᲥᲡᲘ Გ. ᲝᲠᲡᲐ. თ) ᲡᲐᲞᲝᲚᲘᲢᲘᲙᲝ ᲛᲘᲛᲝᲮᲘᲚᲕᲐ. Ი) ᲗᲔᲐᲢᲠᲘ (ᲐᲠᲡᲔᲜᲐ.—ᲡᲐᲛᲨᲝᲑᲚᲝ.) ᲘᲐ) ᲡᲮᲕᲐ-ᲓᲐ-ᲡᲮᲕᲐ ᲐᲛᲑᲐᲕᲘ. ᲘᲑ) ᲨᲘᲜᲐᲣᲠᲘ ᲛᲘᲛᲝᲮᲘᲚᲕᲐ.

ᲮᲔᲚᲘᲡ-ᲛᲝᲬᲔᲠᲐ ᲟᲣᲠᲜᲐᲚᲖᲔ ᲛᲘᲘᲦᲔᲑᲐ ᲛᲮᲝᲚᲝᲓ ᲛᲗᲔᲚᲘᲡ ᲬᲚᲘᲗ. ᲤᲐᲡᲘ ᲛᲗᲔᲚᲘᲡ ᲬᲚᲘᲡᲐ (ᲗᲝᲠᲛᲔᲢᲘ ᲬᲘᲒᲜᲘ) ᲨᲘᲓᲘ ᲛᲐᲜᲐᲗᲘ. ᲒᲘᲡᲐᲪ ᲔᲠᲗᲐᲓ ᲨᲔᲛᲝᲢᲐᲜᲐ ᲒᲐᲣᲛᲯᲝᲑᲔᲡᲔᲑᲐ, ᲨᲔᲣᲫᲚᲘᲐᲜ ᲯᲔᲠ ᲝᲗᲮᲘ ᲛᲐᲜᲐᲗᲘ ᲨᲔᲛᲝᲢᲐᲜᲝᲡ ᲓᲐ ᲓᲐᲜᲐᲠᲩᲔᲜᲘ ᲡᲐᲛᲘ ᲛᲐᲜᲐᲗᲘ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲡ ᲛᲘᲘᲡᲐᲛᲓᲔ.

ᲮᲔᲚᲘᲡ-ᲛᲝᲬᲔᲠᲐ ᲛᲘᲘᲦᲔᲑᲐ „ᲘᲕᲔᲠᲘᲘᲡ“ ᲠᲔᲓᲐᲥᲪᲘᲐᲨᲘ, ᲗᲑᲘᲚᲘᲡᲨᲘ, ᲮᲔᲕᲘᲡ ᲥᲣᲩᲐᲖᲔᲓ (Оврахская ул.) ᲤᲐᲠᲔᲡᲨᲕᲘᲚᲘᲡ ᲡᲐᲮᲚᲔᲑᲨᲘ, № 9, ᲐᲒᲠᲔᲗᲕᲔ ᲨᲐᲕᲚᲔᲠᲓᲝᲕᲘᲡ ᲡᲐᲐᲒᲔᲜᲢᲝᲨᲘ, ᲐᲚᲔᲥᲡᲐᲜᲓᲠᲝᲕᲘᲡ ᲑᲚᲘᲗᲐᲜ ᲓᲐ ᲙᲐᲕᲙᲐᲡᲘᲘᲡ ᲡᲐᲐᲒᲔᲜᲢᲝᲨᲘ, ᲑᲣᲚᲕᲐᲠᲖᲔ.

ᲥᲐᲚᲐᲥᲡ ᲒᲐᲠᲔᲨᲔ ᲮᲔᲚᲘᲡ-ᲛᲝᲛᲬᲔᲠᲗ ᲬᲔᲠᲘᲚᲘ ᲓᲐ ᲤᲣᲚᲘ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘᲡ ᲐᲓᲠᲔᲡᲘᲗ ᲣᲜᲓᲐ ᲒᲐᲛᲝᲒᲖᲐᲕᲜᲝᲗ:

Въ Тифлисъ. Въ редакцію журнала „Иверія“.

(3—1) რედაქტორები { ილ. ᲯᲐᲕᲯᲐᲕᲐᲫᲔ და ი. ᲛᲐᲩᲐᲑᲔᲚᲘ.

ᲘᲜᲒᲚᲘᲡᲘᲡ ᲛᲐᲦᲐᲖᲘᲐᲨᲘ ᲐᲮᲚᲐᲓ ᲛᲘᲦᲔᲑᲣᲚᲘᲐ დიდ ძალი ჩაი პირველი მოკრეფისა 30% უკეთესი, ვიდრე სხვაგან. ᲘᲥᲕᲔ ᲘᲧᲘᲓᲔᲑᲐ: ᲞᲐᲠᲣᲡᲘᲜᲐ 40 კაპ. დაწყებული; სტაქნები, ბაკლები 10 კაპ—დამ; პალნოსები 5 კ.—დამ, მურაბა და ალბომები ნახევარ ფასად და სხვ. (100—68)

ი. მურადოვის

ᲬᲘᲒᲜᲘᲡ ᲛᲐᲦᲐᲖᲘᲐᲨᲘ

ᲥᲣᲗᲐᲘᲡᲨᲘ

მუდამ არის დამზადებული საკმაოდ ყოველ გვარი სასწავლო წიგნები, რომელნიც კი მოეთხოვებად სავაჭო და საქალაქო გიმნაზიებში, სახალხო და სამოქალაქო სკოლებში მოსწავლეთა. ᲐᲠᲘᲡ ᲐᲒᲠᲔᲗᲕᲔ ᲓᲘᲓ-ᲫᲐᲚᲘ ᲡᲐᲛᲝᲡᲬᲐᲕᲚᲝ ᲓᲐ ᲡᲙᲝᲚᲐᲨᲘ ᲡᲐᲮᲛᲐᲠᲝ ᲜᲘᲕᲗᲔᲑᲘ ᲓᲐ ᲛᲝᲗᲮᲝᲕᲜᲘᲚᲘᲡᲘᲡᲐ ᲓᲐᲒᲕᲐᲠᲐᲓ ᲓᲐᲮᲐᲖᲣᲚᲘ ᲠᲕᲔᲣᲚᲔᲑᲘ, ᲐᲡᲘ—5 ᲛᲐᲜᲗᲘᲗᲘ., ᲛᲣᲖᲘᲙᲐᲚᲣᲠᲘ ᲜᲝᲢᲔᲑᲘ, ᲡᲮᲕᲐ ᲓᲐ ᲡᲮᲕᲐ ᲡᲐᲬᲔᲠᲘ ᲜᲘᲕᲗᲔᲑᲘ ᲓᲐ ᲛᲐᲡᲐᲚᲔᲑᲘ ᲣᲤᲠᲝ ᲘᲐᲤ ᲤᲐᲡᲐᲓ, ᲕᲘᲓᲠᲔ ᲡᲮᲕᲐᲒᲐᲜ.

ᲥᲐᲚᲐᲥᲡ ᲒᲐᲠᲔᲨᲔ ᲛᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲗᲐ ᲛᲝᲗᲮᲝᲕᲜᲘᲚᲔᲑᲘᲡᲐ ᲓᲐᲒᲕᲐᲠᲐᲓ ᲓᲐᲮᲐᲖᲣᲚᲘ ᲠᲕᲔᲣᲚᲔᲑᲘ, ᲐᲡᲘ—5 ᲛᲐᲜᲗᲘᲗ., ᲛᲣᲖᲘᲙᲐᲚᲣᲠᲘ ᲜᲝᲢᲔᲑᲘ, ᲡᲮᲕᲐ ᲓᲐ ᲡᲮᲕᲐ ᲡᲐᲬᲔᲠᲘ ᲜᲘᲕᲗᲔᲑᲘ ᲓᲐ ᲛᲐᲡᲐᲚᲔᲑᲘ ᲣᲤᲠᲝ ᲘᲐᲤ ᲤᲐᲡᲐᲓ, ᲕᲘᲓᲠᲔ ᲡᲮᲕᲐᲒᲐᲜ.

ᲥᲐᲚᲐᲥᲘᲡ ᲒᲐᲠᲔᲨᲔ ᲛᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲗᲐ ᲛᲝᲗᲮᲝᲕᲜᲘᲚᲔᲑᲘᲡᲐ ᲓᲐᲒᲕᲐᲠᲐᲓ ᲓᲐᲮᲐᲖᲣᲚᲘ ᲠᲕᲔᲣᲚᲔᲑᲘ, ᲐᲡᲘ—5 ᲛᲐᲜᲗᲘᲗ., ᲛᲣᲖᲘᲙᲐᲚᲣᲠᲘ ᲜᲝᲢᲔᲑᲘ, ᲡᲮᲕᲐ ᲓᲐ ᲡᲮᲕᲐ ᲡᲐᲬᲔᲠᲘ ᲜᲘᲕᲗᲔᲑᲘ ᲓᲐ ᲛᲐᲡᲐᲚᲔᲑᲘ ᲣᲤᲠᲝ ᲘᲐᲤ ᲤᲐᲡᲐᲓ, ᲕᲘᲓᲠᲔ ᲡᲮᲕᲐᲒᲐᲜ. ᲥᲐᲚᲐᲥᲡ ᲒᲐᲠᲔᲨᲔ ᲛᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲘᲗᲐ ᲛᲝᲗᲮᲝᲕᲜᲘᲚᲔᲑᲘᲡᲐ ᲓᲐᲒᲕᲐᲠᲐᲓ ᲓᲐᲮᲐᲖᲣᲚᲘ ᲠᲕᲔᲣᲚᲔᲑᲘ, ᲐᲡᲘ—5 ᲛᲐᲜᲗᲘᲗ., ᲛᲣᲖᲘᲙᲐᲚᲣᲠᲘ ᲜᲝᲢᲔᲑᲘ, ᲡᲮᲕᲐ ᲓᲐ ᲡᲮᲕᲐ ᲡᲐᲬᲔᲠᲘ ᲜᲘᲕᲗᲔᲑᲘ ᲓᲐ ᲛᲐᲡᲐᲚᲔᲑᲘ ᲣᲤᲠᲝ ᲘᲐᲤ ᲤᲐᲡᲐᲓ, ᲕᲘᲓᲠᲔ ᲡᲮᲕᲐᲒᲐᲜ.

ᲥᲐᲚᲐᲥᲡ ᲒᲐᲠᲔᲨᲔ ᲛᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲘᲗᲐ ᲛᲝᲗᲮᲝᲕᲜᲘᲚᲔᲑᲘᲡᲐ ᲓᲐᲒᲕᲐᲠᲐᲓ ᲓᲐᲮᲐᲖᲣᲚᲘ ᲠᲕᲔᲣᲚᲔᲑᲘ, ᲐᲡᲘ—5 ᲛᲐᲜᲗᲘᲗ., ᲛᲣᲖᲘᲙᲐᲚᲣᲠᲘ ᲜᲝᲢᲔᲑᲘ, ᲡᲮᲕᲐ ᲓᲐ ᲡᲮᲕᲐ ᲡᲐᲬᲔᲠᲘ ᲜᲘᲕᲗᲔᲑᲘ ᲓᲐ ᲛᲐᲡᲐᲚᲔᲑᲘ ᲣᲤᲠᲝ ᲘᲐᲤ ᲤᲐᲡᲐᲓ, ᲕᲘᲓᲠᲔ ᲡᲮᲕᲐᲒᲐᲜ. ᲐᲡᲔᲕᲔ ᲛᲘᲦᲔᲑᲣᲚᲘᲐ ᲛᲐᲦᲐᲖᲘᲐᲨᲘ ᲛᲝᲗᲮᲝᲕᲜᲘᲚᲘᲡᲘᲡᲐ ᲓᲐᲒᲕᲐᲠᲐᲓ ᲓᲐᲮᲐᲖᲣᲚᲘ ᲠᲕᲔᲣᲚᲔᲑᲘ, ᲐᲡᲘ—5 ᲛᲐᲜᲗᲘᲗ., ᲛᲣᲖᲘᲙᲐᲚᲣᲠᲘ ᲜᲝᲢᲔᲑᲘ, ᲡᲮᲕᲐ ᲓᲐ ᲡᲮᲕᲐ ᲡᲐᲬᲔᲠᲘ ᲜᲘᲕᲗᲔᲑᲘ ᲓᲐ ᲛᲐᲡᲐᲚᲔᲑᲘ ᲣᲤᲠᲝ ᲘᲐᲤ ᲤᲐᲡᲐᲓ, ᲕᲘᲓᲠᲔ ᲡᲮᲕᲐᲒᲐᲜ.

ᲛᲐᲦᲐᲖᲘᲐᲨᲘ ᲛᲘᲦᲔᲑᲣᲚᲘᲐ ᲓᲘᲓᲘ ᲫᲐᲚᲘ ᲩᲐᲘ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲛᲝᲙᲠᲔᲤᲘᲡᲐ 30% ᲣᲙᲔᲗᲔᲡᲘ, ᲕᲘᲓᲠᲔ ᲡᲮᲕᲐᲒᲐᲜ. ᲘᲥᲕᲔ ᲘᲧᲘᲓᲔᲑᲐ: ᲞᲐᲠᲣᲡᲘᲜᲐ 40 ᲙᲐ�პ. ᲓᲐᲬᲧᲔᲑᲣᲚᲘ; ᲡᲢᲐᲥᲜᲔᲑᲘ, ᲑᲐᲙᲚᲔᲑᲘ 10 ᲙᲐᲪ—ᲓᲐᲛ; ᲞᲐᲚᲜᲝᲡᲔᲑᲘ 5 Კ.—ᲓᲐᲛ, ᲛᲣᲠᲐᲑᲐ ᲓᲐ ᲐᲚᲑᲝᲛᲔᲑᲘ ᲜᲐᲮᲔᲕᲐᲠ ᲤᲐᲡᲐᲓ ᲓᲐ ᲡᲮᲕ. (100—68)

ᲓᲐᲘᲑᲔᲭᲓᲐ ᲓᲐ ᲘᲡᲧᲘᲓᲔᲑᲐ ᲑᲠ. ᲩᲐᲠᲙᲕᲘᲐᲜᲘᲡ ᲥᲐᲠᲗᲣᲚᲘ ᲬᲘᲒᲜᲘᲡ ᲛᲐᲦᲐᲖᲘᲐᲨᲘ

ᲛᲐᲛᲣᲚᲘᲡ

ᲡᲐᲔᲠᲗᲝ ᲛᲤᲚᲝᲑᲔᲚᲝᲑᲐᲖᲔ

ᲗᲡᲖᲣᲚᲔᲑᲐ

ᲐᲜᲢᲝᲜ ᲤᲣᲠᲪᲔᲚᲐᲫᲘᲡᲐ

ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲣᲚᲘ

ᲖᲐᲥᲐᲠ ᲭᲘᲭᲘᲜᲐᲫᲘᲡᲐᲒᲐᲜ.

ᲤᲐᲡᲘ ᲗᲘᲗᲝ ᲬᲘᲒᲜᲘᲡᲐ ᲔᲠᲗᲘ ᲐᲑᲐᲖᲘ

ᲘᲡᲧᲘᲓᲔᲑᲐ

25% ᲜᲐᲙᲚᲔᲑ ᲛᲘᲜᲐᲛ ᲡᲮᲕᲐ ᲐᲦᲐᲒᲐᲡ ᲩᲐᲘ, ᲙᲐᲙᲐᲝ, ᲨᲔᲙᲝᲚᲐᲓᲘ, ᲑᲘᲡᲙᲕᲘᲢᲘ, ᲛᲣᲠᲐᲑᲐ, ᲑᲠᲘᲜᲯᲘ, ᲯᲣᲠᲯᲚᲔᲑᲘ, ᲡᲢᲐᲥᲜᲔᲑᲘ, ᲑᲐᲙᲚᲔᲑᲘ, ᲗᲔᲗᲠᲨᲔᲑᲘ, ᲩᲐᲘᲜᲘᲙᲔᲑᲘ, ᲡᲣᲓᲝᲙᲔᲑᲘ, ᲗᲝᲯᲓᲠᲔᲡᲔᲑᲘ, ᲞᲘᲠᲘᲡ-ᲡᲐᲑᲐᲜᲘ, ᲙᲚᲘᲢᲔᲑᲘ, ᲡᲐᲛᲣᲠᲕᲔᲚᲘ, ᲢᲐᲜᲘᲡᲡᲛᲝᲡᲘᲡ ᲡᲐᲙᲘᲓᲘ, ᲙᲝᲕᲖᲔᲑᲘ, ᲓᲐᲜᲔᲑᲘ, ᲙᲐᲚᲛᲔᲑᲘ, ᲥᲐᲦᲐᲚᲓᲘ, ᲙᲐᲜᲒᲣᲠᲢᲔᲑᲘ, ᲠᲕᲔᲣᲚᲔᲑᲘ, ᲙᲐᲠᲜᲓᲐᲨᲔᲑᲘ, ᲗᲝᲗᲝᲕᲔᲑᲘ, ᲠᲔᲕᲝᲚᲕᲔᲠᲔᲑᲘ, ᲙᲠᲐᲒᲔᲑᲘ, ᲨᲚᲐᲨᲩᲔᲑᲘ, ᲕᲐᲜᲔᲑᲘ, ᲥᲐᲛᲠᲔᲑᲘ, ᲡᲐᲣᲚᲣᲠᲔᲑᲘ, ᲙᲚᲘᲝᲜᲙᲐ, ᲣᲜᲐᲒᲘᲠᲔᲑᲘ, ᲚᲐᲒᲔᲑᲘ, ᲣᲗᲝᲯᲔᲑᲘ, ᲢᲐᲡᲢᲔᲑᲘ, ᲨᲘᲠᲘᲡᲡᲮᲝᲪᲘ, ᲪᲮᲕᲘᲠᲘᲡ-ᲡᲐᲮᲝᲪᲘ, ᲩᲣᲚᲥᲔᲑᲘ, ᲢᲣᲐᲚᲔᲢᲘᲡ ᲡᲐᲞᲝᲜᲘ, ᲓᲣᲮᲔᲑᲘ, ᲨᲐᲠᲑᲐᲗᲘ, ᲪᲘᲢᲛᲐᲢᲛᲐᲒᲜᲔᲢᲘᲐ, ᲥᲘᲜᲐᲡ ᲦᲕᲘᲜᲝ, ᲨᲝᲠᲢ-ᲕᲔᲘᲜᲘ, ᲮᲠᲔᲡᲘ, ᲙᲝᲜᲘᲐᲙᲘ ᲓᲐ ᲐᲗᲐᲡᲘ ᲡᲮᲕ. რამეები,—ᲘᲜᲒᲚᲘᲡᲘᲡ ᲛᲐᲦᲐᲖᲘᲐᲨᲘ. ᲘᲥᲕᲔ ᲩᲐᲘ ᲕᲐᲬᲠᲗᲐᲗᲕᲘᲡ ᲜᲐᲠᲓᲐᲗ: ᲤᲣᲗᲝᲜᲘᲗ 40, 46, 52 ᲓᲐ 58 ᲛᲐᲜ. ᲓᲐ ᲒᲘᲠᲕᲐᲜᲥᲝᲜᲘᲗ: 1 Მ., 1 Მ. 10 Კ., 1 Მ. 20 Კ., 1 Მ. 40 Კ., 1 Მ. 60 Კ., 1 Მ. 80., ᲓᲐ ᲣᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲡᲐᲠᲘᲡᲮᲘᲡᲐ 2 Მ.—ᲬᲝᲜᲐ ᲣᲥᲐᲦᲐᲦᲓᲝᲗ.

ᲗᲝᲯᲤᲔᲑᲘ 20—60 ᲛᲐᲜ., ᲩᲝᲯ-ᲑᲝᲠ (*choke bore*) *Ceorge Dau*-Ს ᲤᲐᲑᲠᲘᲙᲘᲓᲐᲛ—120 ᲛᲐᲜ. ᲠᲔᲕᲝᲚᲕᲔᲠᲔᲑᲘ 4—34 ᲛᲐᲜ. ᲓᲐ ᲑᲣᲚᲓᲝᲒᲘᲡ 11—20 Მ. ᲥᲐᲦᲘᲡ ᲣᲜᲐᲒᲘᲠᲔᲑᲘ 65 ᲛᲐᲜ-ᲓᲐᲛ.; ᲨᲔᲤᲘᲦᲓᲘᲡ ᲓᲐᲜᲔᲑᲘ ᲩᲐᲜᲒᲚᲔᲑᲘᲗ 3 ᲛᲐᲜ. 50 ᲙᲐᲪ-ᲓᲐᲛ ᲓᲣᲯ., ᲐᲚᲑᲝᲛᲔᲑᲘ ᲜᲐᲮᲔᲕᲐᲠ ᲤᲐᲡᲐᲓ, ᲤᲘᲚᲢᲠᲔᲑᲘ ᲓᲐ ᲡᲮᲕ.

ᲧᲕᲔᲚᲐᲖᲔᲓ ᲣᲛᲠᲐᲕᲚᲔᲡᲘ ᲐᲛᲝᲠᲩᲕᲐ ᲗᲝᲯᲤᲔᲑᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲠᲔᲕᲝᲚᲕᲔᲠᲔᲑᲘᲡᲐ ᲗᲑᲘᲚᲘᲡᲨᲘ. (100—79)

ᲘᲡᲧᲘᲓᲔᲑᲐ

15,000 ᲗᲣᲤᲨᲘ 1 ᲮᲐᲠᲘᲡᲮᲘᲡᲐ, ᲗᲘᲗᲝ 15 ᲙᲐᲪ.

12,000 ᲑᲠᲝᲚᲘᲡ ᲡᲢᲐᲥᲜᲘ ᲗᲘᲗᲝ 25 ᲙᲐᲪ.

10,000 ᲑᲐᲙᲚᲔᲑᲘ ᲓᲐ ᲡᲢᲐᲥᲜᲘ ᲗᲘᲗᲝ 10 ᲙᲐᲪ.

10,000 ᲤᲝᲓᲜᲝᲡᲘ ᲓᲐ ᲒᲐᲡᲐᲦᲔᲑᲘ ᲗᲘᲗᲝ 15 ᲙᲐᲪ.

10,000 ᲜᲔᲕᲡᲘ, 8 Კ. 40-ᲛᲓᲘᲜ ᲐᲡᲘ.

10,000 ᲨᲔᲜᲐᲦᲘ ᲗᲐᲕᲘᲡ ᲞᲠᲘᲑᲝᲠᲘᲗ ᲗᲘᲗᲝ 5 ᲙᲐᲪ.

5,000 ᲑᲝᲗᲚᲘ ᲨᲝᲠᲢᲒᲕᲔᲘᲜᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲮᲔᲠᲔᲡᲘᲡ ᲗᲘᲗᲝ 1 ᲛᲐᲜ.

2,000 ᲐᲠᲨᲘᲜᲘ ᲙᲚᲘᲝᲜᲙᲐ 60 ᲙᲐᲪ. 2 ᲛᲐᲜ. ᲐᲠᲨᲘᲜᲘ.

2,000 ᲓᲘᲣᲭᲘᲜᲘ ᲧᲐᲠᲐᲜᲓᲐᲨᲘ ᲓᲐ ᲧᲐᲚᲛᲘᲡ ᲮᲔᲚᲘ 8 Კ. 50 ᲙᲐᲪ. ᲓᲘᲣᲭ.

2,000 ᲒᲘᲠᲕᲐᲜᲥᲐ ᲘᲜᲓᲝᲔᲗᲘᲡ ᲑᲠᲘᲜᲯᲘ 7, 8, 10 ᲙᲐᲪ. ᲒᲘᲠᲕ.

1,000 ᲒᲘᲠᲕ. ᲗᲕᲐᲚᲗ-ᲛᲐᲥᲪᲘ ᲓᲔᲨᲘᲝᲨᲯᲐ 50 ᲙᲐᲪ. ᲒᲘᲠᲕ.

600 ᲘᲜᲒᲚᲘᲡᲘᲡ ᲠᲔᲕᲝᲚᲕᲔᲠᲘ 4 ᲛᲐᲜ. 34-ᲛᲓᲘ.

300 ᲘᲜᲒᲚᲘᲡᲘᲡ ᲗᲝᲯᲘ ᲗᲘᲗᲝ 20—100 ᲛᲐᲜ.

ᲓᲠᲐᲞᲘ, ᲛᲐᲣᲓᲘ, ᲢᲠᲘᲙᲝ, ᲐᲚᲑᲝᲛᲔᲑᲘ, ᲡᲐᲬᲐᲛᲗᲠᲝ �პᲐᲚᲢᲝᲔᲑᲘ, ᲥᲣᲓᲔᲑᲘ, ᲨᲐᲠᲕᲚᲔᲑᲘ ᲓᲐ ᲢᲐᲜᲘᲡᲐᲛᲝᲡᲘ ᲜᲐᲮᲔᲕᲐᲠ ᲤᲐᲡᲐᲓ. ᲘᲜᲒᲚᲘᲡᲘᲡ ᲛᲐᲦᲐᲖᲘᲐᲨᲘ. (40—32)

ᲘᲜᲒᲚᲘᲡᲘᲡ ᲛᲐᲦᲐᲖᲘᲐᲨᲘ

ᲗᲘᲗᲘᲡᲐᲛᲘ-ᲛᲬᲕᲐᲜᲘ ᲛᲐᲙ-ᲛᲐᲡ-ᲤᲔᲠᲘ

ᲐᲛᲐᲒᲠᲔᲑᲡ ᲗᲛᲐᲡ ᲓᲐ ᲐᲓᲠᲘᲜᲓᲔᲚ ᲤᲔᲠᲡ ᲐᲫᲚᲔᲕᲡ, ᲤᲐᲡᲘ ᲔᲠᲗᲘ ᲨᲣᲛᲘᲡᲐ 2 ᲛᲐᲜ., ᲒᲐᲒᲖᲐᲕᲜᲘᲗ 2 ᲛᲐᲜᲔᲗᲘ ᲓᲐ 28 ᲙᲐᲪ.

ᲐᲥᲕᲔ ᲘᲡᲧᲘᲓᲔᲑᲐ ᲥᲘᲜᲘᲡ ᲨᲝᲛᲐᲓᲐ ᲗᲛᲔᲑᲘᲡ ᲒᲐᲡᲐᲛᲐᲒᲠᲔᲑᲚᲐᲓ. ᲤᲐᲡᲘ 1 ᲛᲐᲜ. ᲡᲮᲝᲢᲙᲔᲑᲘ ᲗᲐᲕᲘᲡ ᲢᲙᲘᲕᲘᲚᲘᲡ ᲛᲝᲜᲐᲡᲐᲮᲝᲑᲚᲐᲓ, ᲢᲣᲐᲚᲔᲢᲘᲡ ᲡᲐᲞᲝᲜᲘ, ᲓᲣᲮᲔᲑᲘ ᲓᲐ ᲡᲮᲕ (100—91)

ᲚᲝᲜᲓᲝᲜᲘᲡ ᲛᲐᲦᲐᲖᲘᲐ ᲙᲝᲛᲔᲠᲪᲘᲣᲚᲘ ᲑᲐᲜᲙᲘᲡ ᲥᲕᲔᲨ ᲓᲐᲡᲐᲠᲗᲔᲑᲣᲚᲘᲐ ᲜᲐᲛᲓᲕᲘᲚᲘ ᲩᲐᲘᲒᲐᲡᲐᲡᲧᲘᲓᲚᲐᲗ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲛᲝᲙᲠᲔᲤᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲡᲐᲣᲙᲔᲗᲔᲡᲝ ᲘᲜᲒᲚᲘᲡᲣᲠᲘ ᲡᲐᲭᲝᲜᲚᲘᲡᲐ: ᲛᲐᲒᲐᲚᲘᲗᲔᲑᲠ: ᲗᲝᲯᲤᲔᲑᲘᲡᲐ, ᲠᲔᲕᲝᲚᲕᲔᲠᲔᲑᲘᲡᲐ, ᲙᲚᲘᲢᲔᲔᲑᲘᲡᲐ, ᲯᲣᲠᲯᲚᲔᲑᲘᲡᲐ, ᲙᲠᲐᲕᲐᲢᲔᲑᲘᲡᲐ, ᲓᲐᲜᲔᲑᲘᲡᲐ, ᲙᲝᲕᲖᲔᲑᲘᲡᲐ, ᲩᲐᲘᲜᲘᲙᲔᲑᲘᲡᲐ, ᲨᲝᲙᲝᲚᲐᲓᲘᲡᲐ, ᲙᲐᲙᲐᲝᲡᲘ, ᲓᲣᲮᲔᲑᲘᲡᲐ, ᲡᲐᲤᲝᲜᲘᲡᲐ, ᲨᲩᲝ ᲙᲔᲑᲘᲡᲐ, ᲪᲮᲕᲘᲠ-ᲡᲐᲮᲝᲪᲘᲡᲐ, ᲥᲐᲦᲐᲚᲓᲘᲡᲐ, ᲙᲐᲠᲜᲓᲐᲨᲔᲑᲘᲡᲐ, ᲙᲚᲘᲢᲔᲑᲘᲡᲐ, ᲣᲜᲐᲒᲘᲠᲔᲑᲘᲡᲐ, ᲡᲣᲙᲠᲘᲡᲘᲡᲐ (ᲒᲔᲛᲠᲘᲔᲚᲘ ᲙᲚᲣᲨᲘᲖᲘᲜᲘ ᲖᲣᲗᲘᲡᲐ) ᲓᲐ ᲡᲮᲕ. ᲡᲐᲐᲒᲔᲜᲢᲝ ᲛᲐᲦᲐᲖᲘᲡ ᲛᲝᲡᲐᲡᲮᲣᲠᲐᲕᲔᲑᲡ ᲒᲐᲡᲐᲡᲧᲘᲓᲚᲐᲓ ᲙᲐᲜᲗᲣᲢᲔᲑᲘᲡ ᲓᲐ ᲑᲐᲢᲯᲔᲠᲘᲡ ᲓᲐ ᲙᲐᲛᲨ. ᲛᲣᲠᲐᲑᲘᲡᲐ, ᲐᲒᲠᲔᲗᲕᲔ ᲩᲣᲚᲥᲔᲑᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲬᲘᲜᲓᲔᲑᲘᲡᲐ ᲜᲝᲢᲘᲜᲒᲐᲛᲘᲓᲐᲛ. ᲜᲐᲛᲓᲕᲘᲚᲘ ᲭᲐᲠᲜᲐᲡ ᲡᲘᲒᲐᲠᲔᲑᲘ. (100—75)

ᲓᲐᲡᲧᲘᲓᲕᲐ ᲐᲚᲓᲒᲝᲛᲐᲛᲓᲘᲡ

ᲘᲜᲒᲚᲘᲡᲘᲡ ᲒᲠ. ᲛᲐᲦᲐᲖᲘᲐᲨᲘ.

ᲥᲣᲓᲔᲑᲘ 1 ᲛᲐᲜ., ᲤᲣᲤᲐᲘᲙᲔᲑᲘ 2 Მ. 50 ᲓᲐᲛ. ᲨᲐᲠᲕᲚᲔᲑᲘ 4 ᲛᲐᲜ. ᲨᲘᲯᲕᲐᲚᲔᲑᲘ 8 ᲛᲐᲜ., ᲛᲗᲔᲚᲘ ᲙᲝᲡᲢᲘᲣᲛᲘ 13—19 ᲛᲐᲜ-ᲛᲓᲔ; ᲓᲠᲐᲞᲘ, ᲛᲐᲣᲓᲘ, ᲢᲠᲘᲙᲝ, ᲩᲝᲗᲥᲔᲑᲘ ᲓᲐ ᲐᲚᲑᲝᲛᲔᲑᲘ ᲜᲐᲮᲔᲕᲐᲠ ᲤᲐᲡᲐᲓ; ᲮᲘᲖᲐᲚᲓᲐᲜᲘ 1 ᲮᲐᲠᲘᲡᲮᲘᲡᲐ — 70 Კ. ᲓᲐ ᲣᲘᲓᲒᲐ—1Მ. 20 Კ. ᲒᲘᲠᲕ. ᲢᲐᲜᲘᲡᲐᲛᲝᲡᲘᲡ ᲩᲝᲗᲥᲔᲑᲘ 30 ᲙᲐᲪ. ᲙᲠᲔᲡᲚᲝᲔᲑᲘ—ᲢᲐᲡᲢᲔᲑᲘ 10, 14 ᲓᲐ 18 ᲛᲐᲜ.—ᲙᲝᲚᲛᲐᲜᲘᲡ ᲙᲠᲐᲮᲛᲐᲚᲘ 17 ᲙᲐᲪ. ᲒᲘᲠᲕ., ᲚᲔᲗᲘᲜᲨᲣᲚᲔ